

УДК 7.05/(746):7.091

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/38-2-5>**Оксана ЛАГОДА,***orcid.org/0000-0003-1808-7119**доктор мистецтвознавства, доцент,
професор кафедри дизайну тканин і одягу
Харківської державної академії дизайну і мистецтв
(Харків, Україна) oxanalahoda@gmail.com***Владислава ГУРДИНА,***orcid.org/0000-0002-9040-3676**кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри дизайну тканин і одягу
Харківської державної академії дизайну і мистецтв
(Харків, Україна) vlada.gurdina@gmail.com***Тетяна МАЛІК,***orcid.org/0000-0002-7678-955X**старший викладач кафедри дизайну тканин і одягу
Харківської державної академії дизайну і мистецтв
(Харків, Україна) mata.82@ukr.net*

ПРИНТУВАННЯ В ДИЗАЙНІ ТЕКСТИЛЬНИХ ВИРОБІВ

Автори позиціонують принтування як один із найдавніших способів опорядження, декорування та оздоблення текстильних матеріалів і виробів, який у дизайн-практиках став найважливішим засобом індивідуалізації продукту та ключовою тенденцією моди. Сучасне принтування розглядається як унікальне явище з розлогою техніко-технологічною основою, що визначає естетичну якість виробів. Зростання ролі принтів у сучасному дизайні текстилю актуалізує проблеми, які, на думку авторів, залишаються малодослідженими. Вказано, що функції принтів і технології їх нанесення на текстильні об'єкти пов'язані з принципами формоутворення виробів, що в підсумку визначає характер їх сприйняття та естетичної оцінки. Мета статті – охарактеризувати специфіку сучасного принтування, технік і технологій друку, їхній вплив на функціонально-естетичний аспект і на формоутворення дизайн-продуктів.

У статті проаналізовано сучасні види принтування, їх класифікацію, яка ґрунтується на особливостях технологій нанесення зображень. Встановлено, що принти виконують як утилітарно-практичні, так і художньо-стилістичні, формально-естетичні, комунікативно-ідентифікаційні функції. Ключовою функцією залишається декорування та оздоблення виробів. Дизайнери також втілюють у них художньо-образні та емоційно-психологічні аспекти, формують асоціативні зв'язки з періоджерелами. Завдяки цьому принти реалізують функцію унікалізації, яка може виділяти сам дизайн-продукт або його власника, творчість дизайнера через його доробок. Для цього застосовуються трансформації зображень, в основі яких різноманітні семантико-символічні значення. Виявлено, що принти ґрунтуються на загальних художньо-композиційних законах, на принципах формоутворення в сучасному дизайні та на модних тенденціях. Показано, що принтування комплексно розв'язує низку функцій, які тісно пов'язані з естетичним аспектом формоутворення дизайн-об'єктів. Загалом, принтування активно розвивається в контексті трансформацій масової культури споживання.

Ключові слова: дизайн принтів, технології друку, функції принтування.

Oksana LAHODA,*orcid.org/0000-0003-1808-7119**Doctor of Art History, Associate Professor,
Professor at the Department of Fabric and Clothing Design
Kharkiv State Academy of Design and Arts
(Kharkiv, Ukraine) oxanalahoda@gmail.com***Vladyslava HURDINA,***orcid.org/0000-0003-1808-7119**Candidate of Art History,
Associate Professor at the Department of Fabric and Clothing Design
Kharkiv State Academy of Design and Arts
(Kharkiv, Ukraine)*

Tetiana MALIK,
orcid.org/0000-0002-7678-955X
Senior Lecturer at the Department of Fabric and Clothing Design
Kharkiv State Academy of Design and Arts
(Kharkiv, Ukraine)

PRINTING IN THE DESIGN OF TEXTILE PRODUCTS

The authors position printing as one of the oldest ways of finishing, decorating and finishing textiles and products. It has become the most important means of individualizing a design product in design practices and a key fashion trend. Modern printing is a unique phenomenon with an extensive technical and technological basis, which determines the aesthetic quality of products. The growing role of prints in modern textile design highlights problems that, according to the authors, remain unexplored. It is stated that the functions of prints and technology of their application on textile objects are related to the principles of product formation. As a result, it determines the nature of perception of things and their aesthetic evaluation. The purpose of the article is to characterize the specifics of modern printing, printing techniques and technologies, their impact on the functional and aesthetic aspect and on the formation of design products. The article analyzes the existing types of printing, their classification, features of imaging technologies. It is established that prints perform utilitarian-practical, artistic-stylistic, formal-aesthetic, communicative-identification functions. The key function remains the decoration and decoration of products. Designers embody in them artistic and figurative and emotional and psychological aspects, form associative connections with primary sources. Thanks to this, prints provide uniqueness, functionally highlighting the design product itself, its owner and the designer's creativity through his work. For this purpose, image transformations are used, which are based on various semantic and symbolic meanings. It is revealed that the prints are based on the general laws of art and composition, on the principles of formation in modern design and on fashion trends. It is shown that printing comprehensively solves a number of functions that are closely related to the aesthetic aspect of the design of design objects. In general, printing is actively developing in the context of transformations of mass consumption culture.

Key words: print design, printing technologies, printing functions.

Постановка проблеми. В умовах сьогодення дизайн-практики орієнтовані на індивідуалізацію створюваних дизайн-об'єктів. Розгляд цього питання спонукає до поглибленого аналізу засобів і методів забезпечення подібної індивідуалізації. Наприклад, реалізованої в дизайні текстилю за рахунок принтування як актуальної технології опорядження тканин та одягу і специфічного явища сучасної моди. Застосування ж у принтах різноманітних мотивів, інтерпретованих крізь призму культурного надбання людства, нанесення зображень різними традиційними техніками художнього розпису чи інноваційними технологіями друку, додає дизайн-продуктам не лише особливих естетичних якостей, але формує ряд особливих функцій.

Широкий спектр традиційних та новітніх видів принтування на текстилі, як і розмаїття традиційних матеріалів і технологій, а також принципів формування конкретних речей, обумовлюють значну варіативність дизайн-концепцій та способів їх реалізації в авторських проектах. Встановлення змісту такої варіативності сприятиме продуктивності розвитку галузі дизайну костюма та вирішенню питань щодо індивідуалізації дизайн-продукції.

Аналіз досліджень. Значимість принтування важко переоцінити. Воно набуло особливого значення через власний соціокультурний та інформаційно-ідентифікаційний потенціал, обумовлений

тенденціями «розумного споживання» та ініціативами щодо зниження перевиробництва одягу. Аналіз наукових джерел демонструє, що дослідники надають перевагу вивченню історії виникнення технологій друку і функцій опорядження текстильних матеріалів (Єрмілова, 2003; Кібалова й ін., 1966; Которн, 1998). Відомо, що технології нанесення рисунків на тканину виникли значно пізніше, аніж самі текстильні матеріали. Перші спогади про «принт» з'явилися у Стародавні часи, в країнах Сходу. В Європу технології розпису потрапили значно пізніше (Балдано, 2002). Так, у Китаї застосовували віск і природні барвники – технології, відомі як холодний і гарячий батик. Сучасники замість воску стали використовувати стеарин і парафін. Відомим в історії також є метод перетягування тканини шнуром чи нитками з подальшим фарбуванням (Буровик, 2011). З'явилися й абсолютно нові методи нанесення рисунку, зокрема, за допомогою спеціальної клейкої речовини. Перші трафарети для нанесення рисунків на тканину були створені в Європі як невеликі дощечки з виїмками. Подібна технологія на теренах України отримала назву «вибійка» і залишалася актуальною протягом багатьох століть. В Індії така технологія до цього часу залишається затребуваною.

У перекладі з англійської слово «принт» означає «відбиток», «печатка», «відтиск», «штамп»,

«друк» або «набивна тканина» (Принт. Словарі...). Термін «принт» широко застосовується в індустрії моди з наступним визначенням: візерунок, зображення, фотографія, напис (шрифтова композиція), які наносять на тканину, папір, аксесуари та інші однотонні матеріали, застосовуючи термотрансфер як технологію наклеювання рисунку, вишивки, 3D-принтери (Значення слова принт...). Принти наносяться також на дерево, метал, на пластик, на шпалери (Принт. Що це...). Їх використовують, насамперед, у рекламі – плакати, банери, у дизайні одягу, упаковки, для оздоблення автомобільних чохлів і оббивки м'яких меблів, як самодостатню друковану продукцію. Наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. принтування одягу в індустрії моди постало унікальним явищем з розлогою техніко-технологічною основою. Дизайнери активно експериментують з мотивами, кольорами і розмірами авторських принтів, якими оздоблюють як партії виробів, так і одиничні ексклюзивні моделі.

Розвиток технологій друку сприяв популяризації одягових і побутових речей, оздоблених принтами, а тенденції розвитку дизайн-практик сприяли розширенню функцій принтів і можливостей їх використання (Ветлицька, 2006; Джонс, 2012; Кавамура та ін., 2009). У повсякденному житті принти стали виразною ознакою сучасної візуальної культури (Демшина, 2009; Dikovitskaya, 2006), що не тільки визначає тенденції моди, але й принципи формоутворення дизайн-продукції в цілому (Тетхем, 2006; Lahoda, 2015). Пошук оригінальних мотивів принту став для дизайнерів можливістю та метою через ці зображення привернути увагу споживачів до різних суспільних проблем.

У межах масової культури багатий внутрішній світ дизайнерів, їх креативність щодо створення принтів загострили проблематику «стосунків» мистецтва і моди, яка активно досліджується. Науковці вважають, що побутують три думки про такі «стосунки», зокрема: мода як мистецтво; мода на мистецтво; мода і мистецтво. Кожен зі способів взаємодії реалізує інакшу концепцію в дизайнерському одязі та, відповідно, демонструє інший результат (Лагода, 2018). У будь-якому разі принт змінює сенс створених речей або надає їм нового змісту. Такий підхід насамперед загострює проблеми етико-естетичного плану та вказує на актуалізацію таких концепцій дизайну, як «емоційний дизайн» і «дизайн взаємодії».

Ще в 1930-х роках з'явилися тривимірні оригінальні принти, названі «серіографія» або «шовкографія»: друк, який відтворює візерунки за допомогою трафарету (тонкої шовкової сітки)

та не піддається дії води. Значно пізніше виник фотопринт. Сьогодні надзвичайною популярністю користується цифровий друк, оскільки його можливості практично безмежні. Він дозволяє на будь-яку поверхню наносити малюнок різного масштабу, лінійно-графічної та колористичної складності. Також відомо про низку класифікацій принтів, зокрема:

- за авторством і художньою якістю зображень: артпринти – оригінальні, не схожі на інші; авторські принти – роботи відомих художників і дизайнерів як ексклюзивні твори, що можуть тиражуватися або бути одиничними;
- за стилем (стилістикою) розрізняють: ретропринти та абстрактні принти, в стилі графіті або стріт-арту;
- за формою розрізняють, наприклад, геометричні принти (візерунки на тканині) або квіткові, а також – сюжетні принти;
- за технікою виконання – 2D-принти або 3D-принти (Принт. Словарі...).

Отже, як явище, принт коріниться глибоко в пластах культури людства та має багато спільного з мистецтвом (є мистецтвом!). У сучасному дизайні він набув виняткового значення як концептуальне поєднання змістовних, техніко-технологічних і функціональних аспектів дизайну костюма, що впливає на його естетичну якість. І, власне, функціонально-естетичний аспект дизайну принтів залишається мало дослідженим.

Мета статті полягає в тому, щоб окреслити специфіку принтування сучасної текстильної дизайн-продукції та виявити зв'язки функцій, композиційних закономірностей формоутворення виробів із забезпеченням естетичних якостей дизайн-продукту.

Виклад основного матеріалу. У принтуванні є два підходи – використання проміжних форм і прямі технології друку, – та три великі групи, які різняться за способом створення принтів – прямий друк (direct printing); витравка (discharge printing) і резервний друк (resist printing). У кожному мають місце власні види і підвиди друку. Так, резервний друк (resist printing), зокрема, вважається одним із найдавніших. Батик (Batik) передбачає також ручний розпис тканин. Така давня ручна технологія, як тай-дай (Tie-Dyeing) є технікою фарбування тканини у спосіб «скрути і пофарбуй». Натомість друк із використанням проміжних форм включає: шовкографію (шовкотрафарет), ротаційний друк сітчатими шаблонами. Механічний друк полягає в тому, що на поверхні металевого валу гравірується малюнок, який потім залишає відбиток на матеріалі. У такий спосіб принтують велику кількість

метражу тканин із чітким зображенням та контуром малюнку. Щоб створити якісний та естетично привабливий матеріал, ведеться складний обрахунок ниток на визначену площину основи й реалізується так званий блочний друк (Block Printing).

Актуальною технологією принтування є термотрансфер – термоаплікація (від д.грець. θερμός – гарячий та англ. transfer – перенесення, переміщення, переведення), яка забезпечує перенесення під температурою барвника зі спеціальної плівки чи паперу на тканину. Особливою технологією принтування є сублімаційний друк (Transfer printing Dry). Його використовують суто для роботи із синтетичними матеріалами, у яких вміст поліестеру становить не менш як 50 %. Суть технології полягає в тому, що спеціальна тверда фарба в сублімаційному принтері різко нагрівається і відразу перетворюється в газоподібний стан і миттєво проникає в структуру тканини (Основи...).

Особливе місце в сучасному принтуванні посідає цифровий друк (Digital printing), що працює як звичайний принтер. Сучасники надають йому перевагу, оскільки технологія досить гнучка і мобільна, а рисунки виходять чіткими і детальними. Цифровий друк дає змогу як масштабувати зображення – збільшувати чи зменшувати, так і змінювати його колористичне забарвлення залежно від кольору основного матеріалу або за бажаннями конкретного клієнта. Найпопулярніші вироби за цією технологією принтування – це різноманітні футболки, верхній одяг, аксесуари – хустки, сумки, капелюхи.

Художньо-естетична якість принтів залежить, як бачимо, від технологій нанесення зображень. Утім, естетичні якості зумовлені й мотивами принтів, їхнім колористичним вирішенням і суто художньо-композиційними характеристиками. Специфічна естетика масового принтування орієнтована, зазвичай, на широке коло споживачів. Ексклюзивні речі вимагають більш складних і технологічних процесів. Є різноманітні техніко-технологічні можливості нанесення принтів на найрізноманітніші матеріали: натуральні, штучні, змішані, синтетичні й інші. Вибір матеріалу зумовлює вибір технології друку. Технології нанесення малюнку, мотиви зображень та їхнє колористичне вирішення зумовлюють художньо-естетичну якість принтованих виробів. А їхній вибір тісно переплітається з призначенням конкретного дизайн-продукту, що вказує на необхідність з'ясування властивих принтам функцій.

У сучасній моді принти можна вважати самим популярним і поширеним елементом декору, тобто центральним елементом оздоблення одягу. За їх

допомогою дизайнери можуть втілити в моделі будь-яку, навіть саму несподівану та оригінальну, ідею, тим самим, виділивши власний творчий доробок в ряду інших. Це сприяє також виділенню власника принтованої речі серед інших учасників процесу споживання, що вказує на одну з найважливіших функцій принтів – функцію унікалізації дизайн-продукту (ексклюзивність) та індивідуалізації її власника (особистісна індивідуалізація) і репрезентацію творчості конкретного дизайнера. Інструментами досягнення результативності вказаної функції є і мотиви принта, і його колористичне вирішення, і технології, що використовуються для його нанесення. За допомогою принтів можна також здійснювати певне коригування недоліків фігури, наприклад: зробити візуально тоншою талію або видовжити фігуру в цілому. Ця функція базується на закономірностях візуальних ілюзій, здатних умовно змінювати пропорції самої фігури, одягу, на неї одягненого. Зазвичай ідеться про квіткові або геометричні принти, які відтворюються у визначених форматах і саме це обумовлює їх утилітарно-практичну дію. Візуальні ілюзії в дизайні одягу носять не лише прагматичний характер, але й вважаються універсальним інструментом процесу формоутворення. У цьому випадку велике значення має масштаб зображеного і маса принта, які співвідносяться з масою одягу, його об'ємом на фігурі та з розмірами площин виробу, які принтуються. Для реалізації вказаної функції дизайнери використовують такі прийоми: трансформація – імітація, приховування-маскування, уподібнення, презентація, які апелюють до свідомого акцентування тих чи інших характеристик самого принта: розмір, маса, колір тощо.

Принти мають також композиційно-конструктивне навантаження в моделі, яке формує її образні та художньо-естетичні якості. Кольорова гама, яка використовується для реалізація конкретного принта (хроматична, ахроматична, монохромна), значною мірою визначає емоційно-психологічний аспект принтування дизайн-продукту. Більше того, на цьому ґрунті принти викликають у носія та його оточення певні асоціативні зв'язки, обумовлені, переважно, соціокультурним, суспільним, історичним або інтелектуальним контекстом. У такий спосіб принти на предметах одягу можуть «стримувати» (емоції, дії, думки), «провокувати» (вчинки, поведінку), «агітувати», «інформувати», «закликати» і т. п. Таким чином, візуалізований зміст принтованих зображень реалізує функцію міжособистісної, групової, суспільної, масової комунікації. Іншими словами, візуалізоване змістовне наповнення принтів кодує

певну інформацію, мотивує споживача-глядача декодувати її в процесах споживання дизайн-продукту і під час її трансляції. Та, оскільки йдеться про коди, які реалізуються, зазвичай, через символізацію загальноприйнятних і зрозумілих більшості знаків-символів та їх значень, можна говорити про те, що принтуванню в одязі притаманна семантико-символічна функція. Її суть полягає в репрезентації через символи і знаки, закомпоновані в принтах, часом – шрифтові композиції-гасла, які розкривають ту чи іншу суспільно важливу тематику, нових змістів та ідей.

Особливе місце серед функцій сучасного принтування варто відвести такій функції, як просвітницька, яка охоплює розвиваючий, мотивуючий, освітній аспекти інформативно-комунікативних практик. Досить часто подібне принтування політизується або ідеологізується. Утім, у будь-якому випадку в принтах це відображено через окремі шрифтові та зображувальні елементи, написи, кольорові акценти, масштаб щодо конкретного виробу, який в окреслений спосіб актуалізується.

Іншою важливою функцією принтів у сучасному модному одязі можна вказати функцію етноідентифікації та стильового виразу (етнічний або фолк-стиль). Йдеться про те, що у принтах використовуються мотиви традиційних культур, елементи етнічної ідентифікації через відомі культурні зразки, які в процесі опрацювання дизайнерами інспіруються в сучасних аутфітах. Для цього дизайнери активно використовують такі прийоми як стилізація та інтерпретація. Вони стосуються і графічних зображень, і кольорово-фактурного вирішення, які обов'язково зберігають асоціативні зв'язки з першоджерелами.

Цікаво, що всі без винятку функції принтів орієнтовані на ефектність сприйняття дизайнерського виробу, тобто, на його репрезентативну якість. Отже, принтування комплексно реалізує ряд утилітарно-практичних, художньо-композиційних, семантико-символічних і комунікативно-інформаційних функцій, які забезпечують дизайн-продукт виразною репрезентативною якістю. Функції принтів і принтованого одягу, загалом, тісно пов'язані з естетичним аспектом формоутворення модного костюма.

Комплекс знань щодо принтування активно використовується на кафедрі дизайну тканин і одягу ХДАДМ у межах таких дисциплін, як: «Художній розпис», «Арттекстиль», «Проектування». Окремі елементи костюма проєктують і реалізують студенти на практичних заняттях. Наприклад, хустка, яка вважається невіддільним складником традиційного народного вбрання, зокрема й в українській культурній традиції. Споконвіку на всій території України хустка була не просто обов'язковим головним убором для заміжніх жінок, але особливим сакральним предметом, реліквією, яка передавалась із покоління в покоління. Звичайний шматок тканини, а іноді – в'язаний трикотажний виріб, переважно квадратної форми, могли пов'язувати на голову, носити на шиї, накидати на плечі. Влітку жінки носили полотняну або куповану ситцеву хустку (вибійчану, мережану, вишиту), а взимку – домоткану або фабричну вовняну. Відомо, що хустка була своєрідним маркером соціального стану жінки. Утім, у наш час вона втратила цю функцію, але не втратила власну актуальність як складова костюма. Цей автентичний аксесуар надає сучас-

ним українкам колоритного образу. В асортименті хусток дизайнери використовують різні матеріали, техніки виконання та найрізноманітніші мотиви (рис. 1).

Однією з найголовніших переваг хустки є її універсальність, оскільки її можуть носити і чоловіки, і жінки незалежно від віку. Варіантів застосування аксесуара сьогодні існує безліч. Розмір хустки, зазвичай, обумовлено її функцією (призначенням), тому їх умовно поділяють на три категорії: головні (від 70 до 120 см); шийні (від 40 до 70 см); носові хустинки

Рис. 1. Роботи студентів кафедри дизайну тканин і одягу ХДАДМ. Хустки виготовлено в техніці холодного батику та за технологією цифрового друку. Вкл. Т. Малік. 2019 – 2021 рр.

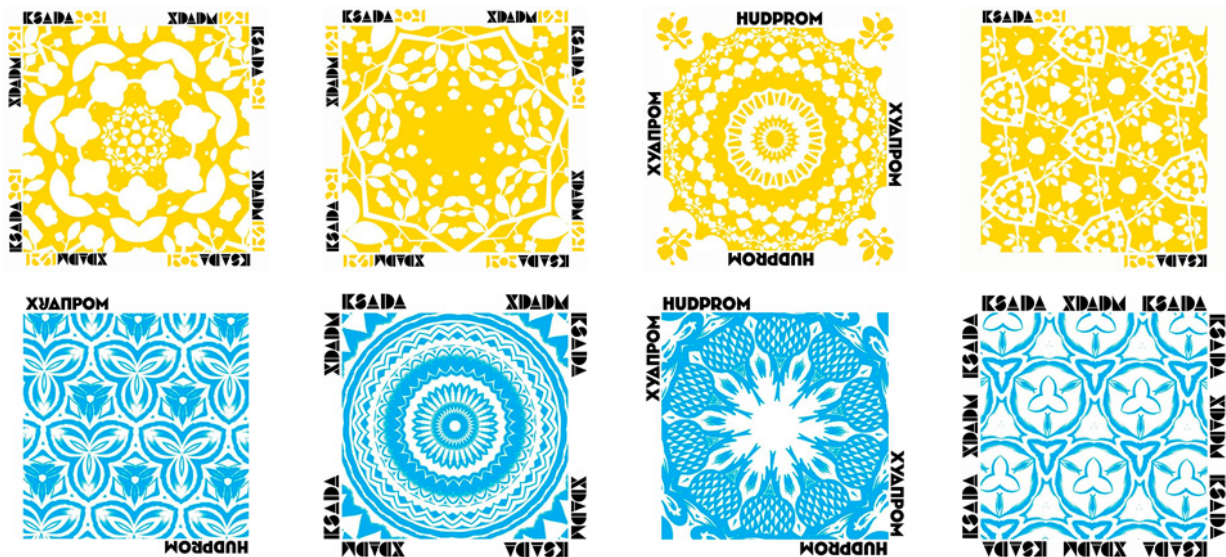

Рис. 2. Роботи студентів кафедри дизайну тканин і одягу: проекти сувенірних хусток до 100-річчя ХДАДМ з дотриманням фірмового стилю, розробленого студентами-графіками для урочистостей. Цифровий друк. Викл. Т. Малік. 2021 р.

(менше 40 см). Хустка актуальна і як прикраса, і як захист від вітру і холоду, і як спосіб самовираження. Дизайнерська хустка може виступати як колекційний витвір мистецтва і як самостійний сувенірний виріб (рис. 2).

Тема хустки була також реалізована Марією Гордієнко в дипломному проєкті бакалавра, розробленому відповідно до актуальних світових тенденцій, з використанням сучасних технологій друку та із зображенням мотивів, що популяризують традиції писанкарства як народного мистецтва. Дипломниця запропонувала власне бачення, яке базується на класичних принципах дизайну текстильних виробів та традиційних декоративних рішеннях, вдало інтерпретувала їх під стиль сучасного одягу та інтер'єрів. Розроблені Гордієнко хустки мають широкий спектр можливостей реалізації цих текстильних виробів. У проєкті використано технології прямого цифрового друку (рис. 3).

У дипломному проєкті студентки магістратури Карини Лавріненко акцентом у розробленні сучасного верхнього одягу стали авторські принти на окремих елементах виробів (рис. 4).

Складне композиційно-конструктивне вирішення моделей, обумовлене трансформативним формоутворенням тренчу, дипломниця доповнила авторським принтом із міксу фрагментів полотен відомих художників. Окрім розташування принтів на різних частинах та за різним напрямком в межах деталей крою, Лавріненко експериментувала з масштабом зображень. Для їх реалізації було використано сублимаційний друк на плащовій тканині.

Висновки. Встановлено, що наукові джерела висвітлюють принтування так:

– історико-культурологічні відомості стосовно виникнення принтів (їх мотиви, особливості

Рис. 3. Дипломний проєкт бакалавра: «Дизайн колекції хусток за мотивами українських писанок». Вик. студ. М. Гордієнко, викл. Т. Малік. 2019 р.

Рис. 4. Дипломний проєкт студентки магістратури і фрагмент реалізації в матеріалі принтованого верхнього одягу. Сублімаційний друк на кольоровій тканині. Вик. студ. К. Лавріненко, керів. О. Лагода, конс. Т. Малік. 2020 р.

символізації зображень, матеріали і технології), роль принтів в етнічних, національних культурах, розвиток і актуалізація в моді різних історичних періодів;

– техніко-технологічні характеристики різних видів друку, переваги і недоліки окремих технологічних процесів, вибір матеріалів;

– особливості застосування принтів на одязі, в сучасних дизайн-практиках;
– формотворчі процеси у дизайні принтованого костюма та аксесуарів.

Охарактеризовано принтування: як один з найдавніших способів декорування текстильних матеріалів і виробів; як вагомий засіб індивідуалізації дизайн-продукту; і ключову тенденцію сучасної моди. Показано, що принтування є унікальним явищем з розлогою техніко-технологічною основою. Воно має значний вплив на функціонально-естетичний аспект і на формоутворення продуктів дизайну в цілому.

Показано, що принтування комплексно розв'язує низку утилітарно-практичних, художньо-композиційних, семантико-символічних і комунікативно-інформаційних функцій. Однак ключовою функцією залишається декорування та оздоблення одягу, зумовлене виразним художньо-образним та емоційно-психологічним аспектом, асоціативними зв'язками з першоджерелами. Доведено, що функції принтів і принтованого одягу тісно пов'язані з естетичним аспектом його формоутворення. Завдяки цьому принти реалізують функцію унікалізації речі та її власника.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балдано И. *Мода XX в. : энциклопедия*. Москва : ОЛМА-ПРЕСС, 2002. 400 с.
2. Буровик К. *Бренды. Люди и вещи*. Москва : Мир энциклопедий Аванта+, Астрель, 2011. 239 с.
3. Ветлицкая Т. *Дизайн стильной одежды*. Харьков : Фолио, 2006. 223 с.
4. Джонс С. *Fashion дизайн. Все, что нужно знать о мире современной моды*. Санкт-Петербург : Питер, 2012. 176 с.
5. Dikovitskaya M. *Visual culture: The Study of the Visual after the Cultural Turn*. The MIT Press, 2006. 326 p.
6. Ермилова Д. *История домов моды*. Москва : Издательский центр «Академия», 2003. 288 с.
7. Кавамура Ю., Лейбсак-Клейманс А. *Теория и практика создания моды*. Минск : Гревцов Паблицер, 2009. 192 с.
8. Кибалова Л., Гербенцова О., Ламарова М. *Иллюстрированная энциклопедия моды*. Прага : Артгя, 1966. 608 с.
9. Которн Н. *История моды в XX веке*. Москва : Трибуум, 1998. 176 с.
10. Lagoda (Lahoda) O. Art within Fashion or Fashionable Art: Context of Representations. *Culturology, physical culture and sports*. 2015. V. 6. P. 10-14.
11. Лагода О. Репрезентативний потенціал дизайнерських практик у симбіозі мистецтва і моди. *Art&Design*. 2018. № 3. С. 107-119.
12. Види печати на ткани. PRINTINFO Полиграфический портал : веб-сайт. URL: <https://print-info.ru/articles/peschat-na-tkani.html> (дата звер.: 03.04. 2021).
13. Звягина Л. Семиотика костюма: к вопросу о репрезентативности источника. *Креативная экономика и социальные инновации*. 2012. Вып. 1(2). С. 110-124. URL: <https://readera.org/semiotika-kostjuma-k-voprosu-o-reprezentativnosti-istochnika-14238901> (дата звернення: 13.04. 2021).
14. Значение слова «принт». *КАРТАСЛОВ.PU* : веб-сайт. URL: <https://kartaslov.ru/значение-слова/принт> (дата звернення: 27.03. 2021).
15. Основные виды и способы печати по ткани. *КомпьюАрт* : веб-сайт. URL: <https://compuart.ru/article/25250> (дата звернення: 03.04. 2021).
16. Принт. *Словари и энциклопедии на Академике* : веб-сайт. URL: <https://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/674037> (дата звернення: 03.04. 2021).
17. Принт. Что это значит в моде на одежде, в живописи и в квартире на обоях. *Блог Валерия Москаленко* : веб-сайт. URL: <https://my-business.ru/useful/print-chto-jeto-znachit-v-mode-na-odezhde-v-zhivopisi-i-v-kvartire-na-oboiah> (дата звернення: 13.04. 2021).

REFERENCES

1. Baldano I. *Moda XX v. : entsiklopediya [XX century fashion : encyclopedia]*. Moskva : OLMA-PRESS, 2002. 400 p. [in Russian].

2. Burovik K. Brendyi. Lyudi i veschi [Brands. People and things]. Moskva : Mir entsiklopediy Avanta+, Astrel, 2011. 239 p. [in Russian].
3. Vetlitskaya T. Dizayn stilnoy odezhdy [Stylish clothing design]. Harkov : Folio, 2006. 223 p. [in Russian].
4. Dzhons S. Fashion dizayn. Vse, chto nuzhno znat o mire sovremennoy modyi [Fashion design. Everything you need to know about the world of modern fashion]. Sankt-Peterburg : Piter, 2012. 176 p. [in Russian].
5. Dikovitskaya M. Visual culture: The Study of the Visual after the Cultural Turn. The MIT Press, 2006. 326 p.
6. Ermilova D. Istoriya domov modyi [History of fashion houses]. Moskva : Izdatelskiy tsentr "Akademiya", 2003. 288 p. [in Russian].
7. Kavamura Yu., Leybsak-Kleymans A. Teoriya i praktika sozdaniya modyi [Theory and practice of fashion creation]. Minsk : Grevtsov Publisher, 2009. 192 p. [in Russian].
8. Kibalova L., Gerbenova O., Lamarova M. Illyustrirovannaya entsiklopediya modyi [The Essential Guide to Fashion]. Praga : Artiya, 1966. 608 p. [in Russian].
9. Kotorn N. Istoriya modyi v XX veke [The history of fashion in the twentieth century]. Moskva : Trivium, 1998. 176 p. [in Russian].
10. Lagoda (Lahoda) O. Art within Fashion or Fashionable Art: Context of Representations. *Culturology, physical culture and sports*. 2015. V. 6. P. 10-14.
11. Lagoda O. Reprezentativniy potentsial dizaynerskih praktik u simbiozi mistetstva i modi [Representative potential of design practices in the symbiosis of art and fashion]. *Art&Design*. 2018. # 3. pp. 107-119. [in Ukrainian].
12. Vidyi pechati na tkani [Types of printing on fabric]. *PRINTINFO Poligraficheskiy portal*: website. URL: <https://print-info.ru/articles/pechat-na-tkani.html> (Accessed: 03.04. 2021). [in Russian].
13. Zvyagina L. Semiotika kostyuma: k voprosu o reprezentativnosti istochnika [Semiotics of the costume: on the question of the representativeness of the source]. *Kreativnaya ekonomika i sotsialnyie innovatsii*. 2012. Vyip. 1(2). pp.110-124. URL: <https://readera.org/semiotika-kostjuma-k-voprosu-o-reprezentativnosti-istochnika-14238901> (Accessed: 13.04. 2021) [in Russian].
14. Znachenie slova "print" [The meaning of the word "print"]. KARTASLOV.RU : website. URL: <https://kartaslov.ru/значение-слова/принт> (date of application: 27.03. 2021). [in Russian].
15. Osnovnyie vidyi i sposoby pechati po tkani [The main types and methods of printing on fabric]. KompyuArt: website. URL: <https://compuart.ru/article/25250> (Accessed: 03.04. 2021) [in Russian].
16. Print [Print]. Slovari i entsiklopedii na Akademike: website. URL: <https://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/674037> (Accessed: 03.04. 2021) [in Russian].
17. Print. Chto eto znachit v mode na odezhde, v zhivopisi i v kvartire na oboyah [Print. What does this mean in fashion on clothes, in painting and in an apartment on wallpaper]. Blog Valeriya Moskalenko : website. URL: <https://my-business.ru/useful/print-chto-jeto-znachit-v-mode-na-odezhde-v-zhivopisi-i-v-kvartire-na-oboiah> (Accessed: 13.04. 2021) [in Russian].